

N:o 16.

Ank. till Riksd. kansli d. 8 mars 1889, kl. 12 midd.

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om ändring af § 2 mom. 3 af kongl. kungörelsen den 11 maj 1855 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande.

Till ledning för de af vederbörande landsting utsedde deputerade, hvilka hafva att årligen fastställa markegångsprisen inom de särskilda länen, är föreskrifvet, att för hvarje stad och fögderi skola upprättas priskuranter å fullgoda och afradsgilda varor af de persedelslag, som upptagas i markegångstaxan, öfver hvilka priskuranter landskontoret uppgör sammandrag med utsatt medelpris för hela länet eller markegångsdistriktet, hvarefter nämnda sammandrag jemte öfriga ärendet rörande handlingar framläggas för markegångsdeputerade; och enär deputerade hafva att bestämma två olika slag af markegångspris, nemligen *dels* den särskilda markegången för året, som upptages under litt. A i taxan, *dels* ock det så kallade årspris, litt. B i taxan, hvilket ingår i den sedermera genom landskontorets försorg skeende uträkning af det tioåriga medelmarkegångspriset, som i taxan upptages under litt. C, äro jemväl först nämnda priskuranter af två slag, hvilka upprättas efter olika grunder. Priskuranterna till markegången under litt. A uppgöras, hvad landsbygden angår, af *socknefullmäktige*, utsedda å kommunalstämma, en för hvarje socken, hvilka i medlet af oktober månad samman-

Bih. till Riksd. Prot. 1889. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 11 Häft.

träda med kronofogden och dervid, hvar för sin socken, uppgifva priset på hvarje under taxerubriken upptagen persedel, hvarefter medeltalet af de sålunda uppgifna prisen införes i priskuranten såsom ortens gångbara pris. Till årspriset, litt. B, deremot upprättas för landet priskuraterna af särskilda nämnder, bestående dels af sockneombud, ett för hvarje socken, årligen å kommunalstämma valde bland ortens räntegifvare, skiftesvis af det antal socknar och efter den ordning dem emellan, som af länsstyrelsen bestämmes, med iakttagande dock att antalet inom hvarje fögderi icke må vara ringare än fyra och icke öfverstiga åtta, dels af ett motsvarande antal ledamöter, som länsstyrelsen, likaledes för året, förordnar bland andra inom fögderiet bosatte, för sakkunskap och oveld kände män, helst räntetagare, hvilka nämnder med kronofogden på dennes kallelse sammanträda å af länsstyrelsen bestämdt, för ändamålet lämpligast befunnet och, så vidt möjligt är, i midten af fögderiet beläget ställe två gånger för hvarje skatteår, nemligen i början af januari och i slutet af mars; varande de bestämmelser, som gälla angående priskuranter till årspriset för landsbygden, meddelade i § 2 mom. 3 af kongl. kungörelsen den 11 maj 1855, jemförd med kongl. kungörelsen den 18 augusti 1871.

Uti en vid nästlidet års riksdag inom Andra Kammaren väckt motion föreslog herr A. Kihlberg en förändrad lydelse af § 2 mom. 3 af nysnämnda kungörelse i det syfte, att nämndens ledamöter, i stället för att personligen sammanträda med kronofogden, skulle till denne insända skriftliga prisuppgifter. Till stöd för sitt förslag anförde motionären, att i och för de föreskrifna sammanträdena, hvarvid endast gälde att uppgifva ortens pris å några få räntepersedlar, nämndens samtliga ledamöter nödgades företaga tidsödande och kostsamma resor, hvilket framkallade missnöje och ofta nog föranledde flertalet af nämndens ledamöter att från sammanträdet uteblifva, samt att resorna jemväl måste anses onödiga, eftersom ändamålet skulle på ett mycket enklare, men likväl mera tillförlitligt sätt vinnas, om nämndens ledamöter finge insända sina skriftliga vota till kronofogden, som derefter hade att uträkna medeltalet af de inkomna prisuppgifterna och jemte eget utlåtande insända protokoll deröfver till länsstyrelsen, och skulle en sådan anordning, enligt motionärens förmenande, förekomma ett missbruk, som vid personligt sammanträde af nämndens ledamöter kunde göra sig gällande derigenom att, då nämnden icke kunde enas om ett pris samt hvarje ledamot efter upprop uppgäfve sitt, den siste genom att sätta sitt pris oskäligt högt eller lågt kunde vinna det medelpris han önskade och sålunda dominera priset. Denna motiou remitterades till Andra Kamma-

rens fjerde tillfälliga utskott, som jemväl fick att behandla en af herr A. P. Danielson väckt motion om en allmän revision af gällande stadganden angående markegångsättningen. Uti sitt öfver båda motionerna i ett sammanhang afgifna utlåtande anförde utskottet, att bestämmelsen, det nämndens ledamöter skola personligen sammanträda, onekligen föranledd stundom rätt besvärliga och kostsamma resor, för hvilka någon ersättning icke finnes genom allmän författning beredd, hvarigenom kunde alstras likgiltighet för dessa viktiga förrättningar, och att fall icke saknades, då vid sammanträdena endast ett fåtal ledamöter tillstädeskommit, hvilka alltså varit oförhindrade att vid priskuranternas upprättande gå ensidigt till väga, i följd hvaraf utskottet, som icke kunnat undgå att känna sympati för motionärens förslag, hvilket afsåge att bereda priskuranterna tillförlitlighet, antyde, det utskottet må hända skulle hafva kommit att i väsendtliga delar förorda detsamma, derest icke utskottet trott sig hafva i herr Danielsons mera vidtgående motion funnit uppslaget till en lösning af frågan, som gjorde den af herr Kihlberg föreslagna anordning onödig. Det af utskottet afgifna förslag bifölls af Andra Kammaren, men afslogs af medkammaren och föranleddes således icke någon Riksdagens åtgärd.

Nu har herr *Kihlberg* uti en inom Andra Kammaren väckt och till utskottets behandling öfverlemnad motion n:o 19 åter upptagit sitt vid förra riksdagen väckta förslag och med hänvisande till de af honom då anförda skäl hemställt, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att § 2 mom. 3 af kongl. kungörelsen den 11 maj 1855 måtte erhålla en förändrad, af motionären närmare formulerad lydelse.

Utskottet, som fortfarande till fullo behjertar syftemålet med motionen, har dock efter noggrant öfvervägande funnit sig icke kunna understödja densamma. Om frågan gäلت priskuranterna till den under litt. A i markegångstaxan upptagna särskilda markegång, hvilka priskuranter innefatta det aritmetiska medeltalet af de utaf socknefullmäktige uppgifna pris, skulle utskottet för visso icke hyst synnerliga betänkligheter vid att tillstyrka medgifvandet af skriftliga voteringsseglars insändande, hvarigenom undvekes den med en personlig inställelse förenade kostnad och tidsutdrägt, men helt annat är förhållandet med priskuranterna till det så kallade årspriset. Kändt är, att detta pris ingår i beräkningen af det genom kongl. kungörelsen den 11 maj 1855 införda tioåriga medelmarkegångspriset, efter hvilket kronans såväl indelta som behållna räntor och tionde intill 1870 års utgång skulle af räntegifvarne lösas och hvilket numera har sin hufvudsakliga betydelse såsom den norm, hvarefter presterskapets i spanmål

eller andra persedlar bestämda löner skola med penningar utgöras. Här möta tvenne skiljaktiga intressen, räntegifvarnes och räntetagarnes, hvilka äro lika berättigade, och för tillgodoseende af dessa båda intressen blef uppå Riksdagens egen begäran uti det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget den ändring vidtagen, att priskuranterna till årspriset å landet skulle upprättas af nämnder, sammansatta af ett lika antal målsmän för de skiljaktiga intressena, hvilka nämnder skulle personligen sammanträda för att efter gemensam öfverläggning bestämma det pris, som i ortens priskurant borde såsom årspris upptagas. Om det alltså på något ställe skulle så tillgå som motionären uppgifver, att nämndens ledamöter hvar för sig uppgifva sitt pris och att medeltalet af de uppgifna prisen blifver det årspris, som i priskuranten utföres, är ett sådant förfaringssätt enligt utskottets uppfattning alldeles stridande mot författningens andemening, som är att bereda nämndens ledamöter tillfälle att öfverenskomma om priset och att åt, så till sägandes, sluppen lemna afgörandet, endast om meningarne icke kunna sammanjemkas. Med denna uppfattning finner utskottet personligt sammanträde med nämndens ledamöter vara oundgängligen nödvändigt, och kan utskottet alltså icke tillstyrka förslaget om skriftliga voteringsedlars insändande, hvarigenom priskuranternas upprättande skulle blifva en rent mekanisk räkneoperation.

Ej heller kan utskottet erkänna, att några olägenheter af nu gällande stadganden hafva låtit sig mera allmänt förnimmas. De af länsstyrelserna utsedde ombud lära i allmänhet icke underlåta att infinna sig vid sammanträdena, och om en eller annan gång något sockneombud utan giltigt förfall skulle uteblifva, må nu detta visserligen vara beklagligt, såsom vittnande om en dålig uppfattning angående betydelsen af ett kommunalt uppdrag, men det kan betviflas, huruvida ett sådant ombud skulle med större ifver fullgöra sin pligt med afseende å insändandet af den skriftliga prisuppgiften. Vanligen torde flera år förflyta mellan hvarje gång, en socken är i tur att välja ombud, så att de med utförandet af uppdraget förenade kostnader och besvär icke kunna sägas vara synnerligen betydliga. Dessutom finnes ju intet hinder att, på sätt utskottet vet praktiseras på många ställen; kommunen lemna ersättning åt det ombud, som har att vid sammanträdet föra kommunens talan. Och hvad angår det missbruk, som enligt motionärens förmenande kan vid nämndens personliga sammanträde göra sig gällande, derigenom att en ledamot i afsigt att inverka på medelpriset uppgifver sitt pris oskäligt högt eller lågt, synes det utskottet vara uppenbart, att tillfället för en dylik ledamot att inverka på priset in-

galunda minskas derigenom, att hans prisuppgift är skriftligen affattad. Utskottet behöfver icke särskildt påpeka, huru vanskligt det vore att tillerkänna vitsord åt insända skriftliga prisuppgifter, som lätteligen kunna innehålla uppenbara skriffer eller tydligen origtiga uppgifter.

Då sålunda den af motionären föreslagna ändringen hvarken är nödig eller leder till det med densamma åsyftade ändamål, föränlåtes utskottet hemställa,

att motionen må af Riksdagen lemnas utan afseende.

Stockholm den 8 mars 1889.

På utskottets vägnar:

Ludv. Essén.

Reservation:

af herr *Kihlberg*.
